न्तमसीत्येवं सत्यत्वनिश्चयाय पृच्छन्ति। विचारार्थे श्रुतिः। सोऽप्यहमेव दृष्टवानस्मीति यदा ब्रूते तदा तत्सत्यमिति निश्चिन्वन्ति। तस्माच्चक्षुर्निमितस्य सत्यत्वात् सत्यदेशेऽग्निराहितो भवति। यत्तु लोके शुक्तिरजतादिदर्शनं तच्च काचकामलादिदोषकृतमिति न कदाचिदपि चक्षुः सत्यं व्यभिचरति॥

इदानीं प्रसङ्गादाहिताग्नेः कञ्चिद्धर्मं दर्शयति। "तस्मादाहिताग्निर्नानृतं वदेत्। नास्य ब्राह्मणो नाश्नान् गृहे वसेत्। सत्ये ह्यस्याग्निराहितः" इति। यस्माच्चक्षुर्निमितत्वेन सत्यभूते देशेऽयमग्निराहितस्तस्मादाहिताग्निः सत्यमेव वदेत्। नन्वनृतम्। सत्यानृतयोरेकत्र विरोधात्। गृहस्थस्य गृहे ब्राह्मणस्यानश्नतो यो निवासः सोऽप्यनृतसमानः, तस्मात्तं ब्राह्मणं भोजयेदेव।

देशविशेषं विधाय कालविशेषं विधत्ते। "आग्नेयी वै रात्रिः [२] आग्नेयाः पशवः। ऐन्द्रमहः। नक्तं गार्हपत्यमादधाति। पशूनेवावरुन्धे। दिवाहवनीयम्। इन्द्रियमेवावरुन्धे" इति। रात्रावग्नेः प्रकाशाधिक्याद्रात्रिराग्नेयी। एतच्चाग्निहोत्रब्राह्मण उपपादितम्। "अग्निं वा आदित्यः सायं प्रविशति। तस्मादग्निर्दूरान्नक्तं ददृशे" इति। अग्नेः पशुप्रदत्वात् पशूनामाग्नेयत्वम्। एतच्चाग्न्युपस्थानब्राह्मणे देवैरभिहितम्। "इममेवाग्निꣳ स्तवाम स नः स्तुतः पशून् पुनर्दास्यति" इति। तेऽग्निमस्तुवन् स एभ्यः स्तुतो रात्रिया अध्यहरभि पशून् निरार्ज्जदिति। एवमिन्द्रस्याहःसम्बन्धो ब्राह्मणान्तराद् द्रष्टव्यः। तस्माद्रात्रौ गार्हपत्याधानेन पशून् प्राप्नोति अहन्याहवनीयाधानेन इन्द्रियं प्राप्नोति॥